

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна „Фінансова діяльність суб'єктів господарювання” є однією з базових при підготовці спеціалістів-фахівців в галузі економіки, бухгалтерського обліку, фінансів. Ця дисципліна вивчається студентами після ознайомлення з такими дисциплінами, як: „Економіка підприємства”, „Гроші та кредит”, „Мікроекономіка”, „Банківська справа”, „Страховання”, що дає змогу закріпити отримані знання і розпочати професійну підготовку спеціалістів з економіки.

Одночасно дисципліна забезпечує вивчення таких дисциплін, як: „Страхові послуги”, „Фінансовий менеджмент”, „Фінансовий ринок”, „Податкова система”.

Вивчення дисципліни „Фінансова діяльність суб'єктів господарювання” є необхідною умовою підготовки спеціалістів з фінансів вищої кваліфікації. Особливо важливу роль ця дисципліна відіграє у підготовці фахівців з банківської справи, фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту. Вона забезпечує науково-теоретичну та методологічну основу для формування системи знань з конкретно-прикладних дисциплін за спеціальністю „Фінанси”.

Мета викладення дисципліни полягає в оволодінні студентами базовими знаннями з практичних питань організації діяльності суб'єктів господарювання.

Предметом даної дисципліни є система фінансово-економічних відносин, які виникають в процесі мобілізації ресурсів для фінансування операційної діяльності підприємства і визначення найбільш ефективних шляхів вкладення коштів.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: зміст напрямків фінансової діяльності підприємств; можливі форми фінансування підприємств; шляхи та методи забезпечення ліквідності підприємства та його фінансової рівноваги; питання, пов'язані з визначенням потреби підприємства в капіталі, із формуванням власного та позичкового капіталу підприємства; методи та прийоми фінансового контролінгу, а також особливості фінансової діяльності суб'єктів

господарювання у сфері зовнішньоекономічних відносин та організація фінансових взаємовідносин підприємств з державою.

Вивчення дисципліни „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” повинно забезпечити з боку студентів:

ЗНАННЯ:

- сутності фінансів суб’єктів господарювання;
- джерел формування та засобів мобілізації фінансових ресурсів;
- фінансових методів регулювання діяльності підприємства;
- взаємовідносин підприємства з фінансовою системою;
- засобів формування та оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства в умовах керованого ринку;
- методів оздоровлення фінансового стану, попередження банкрутства;
- особливостей фінансових витрат на підприємстві.

УМІННЯ:

- організовувати розрахунки між підприємствами;
- організовувати взаємовідносини підприємства з бюджетами, розробляти зведений фінансовий план підприємств різних організаційно-правових форм;
- здійснювати фінансування діяльності спільних підприємств, фінансування зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- здійснювати фінансовий аналіз та контроль в системі управління підприємством.

На вивчення курсу **за фахом “Фінанси”** відведено :

- для денної форми навчання - 135 годин, з них – 51 година лекцій та 34 години практичних занять. Курс „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” вивчається в сьомому навчальному семестрі;

- для заочної форми навчання - 135 годин, з них – 12 годин лекцій та 8 годин практичних занять. Курс “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” вивчається в десятому навчальному семестрі;

- для післявузівського навчання –135 годин, з них - 8 годин лекцій та 4 години практичних занять. Курс “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” вивчається в третьому навчальному семестрі.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Спеціальність	Форма навчання	Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять								Семестр. атестація
				Лекції	Практ	Семін	Лабор. Роб.	Комп’ют. практ.	Контр. роботи	СРС		
										Всього	В тому числі, на виконання ІСЗ (вик. контр.	
Фінанси	денна	7	135	51	26	-	-	-	8	50	10	ісп
	заочна	10	135	12	8	-	-	-	-	115	30	ісп
	післявузівського	3	135	8	4	-	-	-	-	123	30	ісп

II. ЗМІСТ НАВАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Зміст навчальної програми курсу „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” відповідає Галузевому стандарту вищої освіти „Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напрямку 0501 – „Економіка і підприємництво”. / Колектив авт. під загол. керівника А.Ф. Павленка. – К.: КНЕУ, 2002.

Структура навчальної дисципліни віддзеркалюється у змісті навчального матеріалу програми за наступним тематичним планом.

Тема 1 Основи фінансової діяльності суб’єктів господарювання

Капітал підприємства та його економічна сутність. Зміст та основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Різні точки зору щодо визначення поняття “фінансова діяльність підприємства”.

Фінансова діяльність підприємства в системі функціональних завдань фінансового менеджменту. Поняття фінансування. Класифікація форм фінансування за джерелами походження капіталу та за правовим статусом інвестерів. Критерії прийняття рішень у сфері фінансування.

Визначення потреби підприємства в капіталі, методи розрахунку потреби в капіталі. Принципи та правила фінансування підприємств. Золоте правило фінансування. Золоте правило балансу. Правило вертикальної структури капіталу.

Зміст, форми та напрямки правового регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Сучасні теорії фінансування: класична, неокласична, неоінституційна. Теорема іррелевантності. Теорія вибору портфеля інвестицій. Модель оцінки доходності активів (CAPM). Теорія арбітражного ціноутворення. Теорія агентських відносин при фінансуванні. Теорія фінансового посередництва.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- економічну сутність капіталу підприємства;
- зміст та основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- особливості фінансової діяльності у системі функціональних завдань фінансового менеджменту підприємства;
- організацію фінансової діяльності підприємств;
- форми фінансування підприємств;
- критерії прийняття фінансових рішень;
- теоретичні джерела фінансової діяльності підприємств.

студент повинен вміти:

- приймати рішення у сфері фінансування;
- оцінювати дохідність активів;

- регулювати фінансову діяльність суб'єктів господарювання з точки зору права;
- визначати потребу підприємства в капіталі

Тема 2 Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно - правових форм

Зв'язок між фінансуванням підприємства та формою організації бізнесу. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу.

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання без створення юридичної особи. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств.

Особливості фінансової діяльності господарських товариств. Особливості фінансування акціонерних товариств. Особливості фінансової діяльності товариств з обмеженою відповідальністю. Особливості фінансової діяльності товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств та командитних товариств.

Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.

Фінансова діяльність державних підприємств.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу;
- особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання без створення юридичної особи;
- особливості фінансової діяльності приватних підприємств;
- особливості фінансової діяльності товариств з обмеженою відповідальністю;
- особливості фінансової діяльності акціонерних товариств;
- особливості фінансової діяльності командитних і повних товариств;
- особливості фінансової діяльності кооперативів.
- особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.

- особливості фінансової діяльності державних і казенних підприємств.
- особливості фінансування спільної діяльності і підприємств на основі договорів кооперації;

студент повинен вміти:

- обґрунтовано приймати рішення про вибір правової форми організації бізнесу

Тема 3. Зовнішні джерела формування власного капіталу підприємств

Власний капітал підприємства, його функції та складові частини. Статутний капітал, його економічний зміст та порядок формування. Додатковий капітал підприємства та джерела його поповнення. Резервний капітал підприємства, його необхідність, види та джерела формування.

Вартість залучення власного капіталу із зовнішніх джерел. Податкові аспекти формування власного капіталу підприємства.

Початкове формування статутного капіталу підприємств різних форм організації бізнесу. Корпоративні права, номінальна та ринкова вартість корпоративних прав.

Збільшення статутного капіталу підприємства: цілі та джерела. Збільшення статутного капіталу за рахунок коштів інвесторів. Методи збільшення статутного фонду акціонерного товариства. Порядок розрахунку емісійного доходу, ажю та дизажію. Переважні права на придбання цінних паперів нової емісії як інструмент захисту інтересів інвесторів. Розрахунок вартості переважних прав. Встановлення курсу емісії нових акцій.

Умови та механізм емісії, розміщення та обслуговування акцій. Фактори, які впливають на ринковий курс акцій. Обмін облігацій на акції.

Розміщення корпоративних прав резидентів на закордонних ринках капіталів. Зміст та форми андеррайтингу.

Зменшення статутного капіталу підприємства: основні цілі, методи та порядок проведення. Деномінація та конверсія. Порядок викупу та анулювання корпоративних прав підприємства.

В результаті вивчення теми:**студент повинен знати:**

- функції та складові власного капіталу;
- види та джерела формування резервного капіталу підприємства;
- механізм збільшення статутного капіталу підприємства;
- механізм зменшення статутного капіталу підприємства;
- форми андеррайтингу;
- порядок викупу та анулювання корпоративних прав підприємства.

студент повинен вміти:

- аналізувати звіт про власний капітал;
- аналізувати фактори, які впливають на ринковий курс акції;
- розраховувати емісійний дохід, ажю та дизажіо.

Тема 4. Внутрішні джерела фінансування підприємства

Економічний зміст внутрішніх джерел фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємств. Порівняльна характеристика внутрішніх та зовнішніх джерел формування власного капіталу підприємства.

Зміст, форми та джерела самофінансування підприємств. Відкрите та приховане самофінансування. Приховані резерви. Оптимізація самофінансування.

Поняття тезаврації прибутку підприємства. Вплив оподаткування на розподіл та використання прибутку підприємства. Збільшення статутного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку.

Cash-Flow (чистий грошовий потік) як джерело фінансування підприємств. Методи розрахунку та планування Cash-Flow. Показники Cash-Flow. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал підприємства.

В результаті вивчення теми:**студент повинен знати:**

- класифікацію внутрішніх джерел фінансування підприємства;

- джерела самофінансування підприємств;
- механізм збільшення статутного капіталу без залучення додаткових внесків;
- механізм забезпечення наступних витрат і платежів;
- методи розрахунку чистого грошового потоку (Cash-flow);
- показники Cash-flow.

студент повинен вміти:

- проводити розрахунки чистого грошового потоку підприємства;
- аналізувати звіт про рух грошових коштів.

Тема 5. Дивідендна політика підприємства

Зміст, значення та основні завдання дивідендної політики. Оптимізація дивідендної політики. Фактори дивідендної політики.

Типи дивідендної політики підприємства. Теорії в галузі дивідендної політики. Дивідендна політика та структура капіталу. Взаємозв'язок дивідендної політики та самофінансування підприємства.

Порядок нарахування дивідендів. Форми виплати дивідендів. Методи нарахування дивідендів. Виплата дивідендів корпоративними правами. Подрібнення акцій та викуп акціонерним товариством акцій власної емісії як інструменти дивідендної політики. Ефективність дивідендної політики.

Особливості нарахування дивідендів акціонерними товариствами та товариствами з обмеженою відповідальністю. Особливості нарахування дивідендів господарськими товариствами з часткою державної власності в статутному капіталі.

Оподаткування дивідендів. Оподаткування розподіленого та нерозподіленого прибутку як фактор дивідендної політики.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- зміст, значення та основні завдання дивідендної політики;

- теорії в галузі дивідендної політики;
- фактори, які визначають дивідендну політику на підприємстві;
- порядок нарахування дивідендів;
- форми виплати дивідендів;
- інструменти дивідендної політики;
- методи нарахування дивідендів;
- оподаткування дивідендів.

студент повинен вміти:

- проводити оцінку ефективності дивідендної політики;
- розраховувати податок на дивіденди;
- нараховувати дивіденди.

Тема 6. Фінансування підприємства за рахунок позичкового капіталу

Позичковий капітал підприємства, його складові частини та порядок формування. Визначення потреби в позичкових коштах. Характеристика фінансування підприємств за рахунок власного та позичкового капіталу.

Діяльність підприємства щодо отримання банківської позики. Визначення кредитоспроможності підприємства та оцінка кредитного забезпечення. Показники оцінки кредитоспроможності підприємства. Порівняльна характеристика різних видів кредитного забезпечення.

Порівняльна оцінка доцільності фінансування придбання основних фондів по лізингу та основи використання кредитних ресурсів.

Порядок залучення резидентами кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів. Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Умови та механізм випуску, розміщення та обслуговування облігацій. Види облігацій. Недоліки та переваги залучення коштів за рахунок емісії облігацій та одержання банківських позик.

Спеціальні форми кредитування. Комерційний кредит. Вексель як інструмент короткострокового кредитування. Операції з векселями.

Особливості державного кредитування підприємств та одержання державних гарантій. Кредиторська заборгованість як джерело формування фінансових ресурсів.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- особливості діяльності підприємства щодо отримання банківської позики;
- показники оцінки кредитоспроможності підприємства;
- умови та механізм випуску, розміщення та обслуговування облігацій;
- види облігацій;
- недоліки та переваги залучення коштів за рахунок емісії облігацій та одержання банківських позик;
- особливості державного кредитування підприємств та одержання державних гарантій

студент повинен вміти:

- визначати кредитоспроможність підприємства;
- проводити оцінку кредитного забезпечення;
- проводити порівняльну характеристику різних видів кредитного забезпечення;
- проводи порівняльну оцінку доцільності фінансування придбання основних фондів по лізингу

Тема 7. Фінансові аспекти реорганізації підприємств

Реорганізація як специфічний напрямок фінансової діяльності підприємств. Форми реорганізації. Реорганізація як інструмент фінансової санації підприємств, що знаходяться в кризі.

Загальні передумови реорганізації суб'єктів господарювання. Зміст та порядок складання реорганізаційної угоди. Нормативно-правове регулювання реорганізації суб'єктів господарювання.

Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємств: поділ, виділення.

Перетворення як особлива форма реорганізації. Роль перетворення в оптимізації фінансування підприємства.

Порядок складання реорганізаційних балансів. Передавальний та роздільний баланси. Проблематика оцінки майна підприємств у разі реорганізації.

Вітчизняна практика та зарубіжний досвід реорганізації підприємств.

**В результаті вивчення теми:
студент повинен знати:**

- механізм реорганізація як специфічного напрямку фінансової діяльності підприємств;
- загальні умови реорганізації;
- форми реорганізації;
- загальні передумови реорганізації суб'єктів господарювання;
- .нормативно-правове регулювання реорганізації суб'єктів господарювання;

студент повинен вміти:

- . складати реорганізаційну угоду;
- складати реорганізаційний баланс;
- складати передавальний та роздільний баланси;
- проводити оцінку майна підприємств у разі реорганізації.

Тема 8. Фінансування спільних інвестицій

Цілі, форми, об'єкти та суб'єкти спільної діяльності підприємств. Організація фінансів підприємств у разі ведення спільної діяльності без створення юридичної особи. Порядок укладення та специфіка договорів про

спільну діяльність підприємств. Відкриття банківського рахунку для забезпечення фінансової діяльності без створення юридичної особи.

Фінансування інвестиційних проектів згідно з договором про спільну діяльність підприємств без створення нової юридичної особи. Порядок здійснення внесків для ведення спільної діяльності та покриття спільних витрат і збитків.

Ведення фінансового та податкового обліку за договорами про спільну діяльність. Спільний контроль за веденням господарської діяльності. Визначення фінансових результатів від здійснення спільної діяльності. Оподаткування доходів від спільної діяльності без створення юридичної особи. Розподіл та використання прибутку від спільної діяльності. Повернення майнових внесків учасників спільної діяльності після закінчення цієї діяльності.

Участь іноземних інвесторів у спільній діяльності без створення нової юридичної особи: особливості фінансування діяльності та оподаткування доходів.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- організацію фінансів підприємств у разі ведення спільної діяльності без створення юридичної особи;
- фінансування інвестиційних проектів згідно з договором про спільну діяльність підприємств без створення нової юридичної особи;
- механізм спільного контролю за веденням господарської діяльності;
- розподіл та використання прибутку від спільної діяльності;
- механізм відображення вартості фінансових інвестицій у звітності.

студент повинен вміти:

- укладати договори про спільну діяльність підприємств;
- відкривати банківські рахунку для забезпечення фінансової діяльності без створення юридичної особи;
- визначати фінансові результати від здійснення спільної діяльності;
- проводити оцінку доцільності фінансових інвестицій

Тема 9. Фінансова інвестиційна діяльність підприємств

Види фінансових вкладень підприємств. Фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства. Вкладення в корпоративні права інших підприємств. Вкладення в боргові фінансові інструменти. Короткострокові фінансові вкладення. Довгострокові фінансові вкладення.

Методи оцінки фінансових інвестицій. Метод ефективної ставки відсотка за справедливою вартістю, метод участі в капіталі. Амортизація фінансових інвестицій. Контрольний пакет корпоративних прав.

Диверсифікація фінансових вкладень, оцінка їх ризиковості та інвестиційної привабливості. Моделі та методи оцінки вартості акцій та облігацій. Показники, які використовуються під час фундаментального аналізу для відбору найбільш інвестиційнопривабливих цінних паперів: коефіцієнт бета, дохід на одну акцію, відношення ціни акції до доходу, річний розмір дивідендів.

Фінансові вкладення резидентів за межі України. Види та форми інвестицій. Необхідність та зміст законодавчого регулювання та контролю вивозу капіталу за кордон. Ліцензування фінансово - інвестиційної діяльності резидентів за межами України. Особливості оподаткування доходів, одержаних вітчизняними суб'єктами господарювання за кордоном. Фінансова та інвестиційна діяльність підприємств в офшорних зонах та у вільноекономічних зонах.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- Необхідність, завдання і принципи експертної оцінки вартості підприємства.
- Вартість капіталу підприємства.
- Методичні підходи до оцінки вартості підприємства.
- Практично робота з оцінки вартості підприємства.

студент повинен вміти:

- Розраховувати ефективність фінансових інвестицій
- Розраховувати і оцінювати ризик фінансових інвестицій

Тема 10. Фінансова діяльність підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин

Основні види зовнішньоекономічних операцій: імпорт, експорт, комісійні угоди, зустрічні торгові операції. Зовнішньоторговельне посередництво: брокери, комісіонери, консигнатори, дистриб'ютори. Зміст та необхідність законодавчого регулювання зовнішньоекономічних відносин господарювання.

Порядок викладення та основні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Правила щодо здійснення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Форми та способи розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій: авансовий платіж, оплата після відвантаження; документарний акредитив, документарне інкасо, торгівля за відкритим рахунком. Форфейтинг – як спосіб кредитування зовнішньоекономічних операцій. Інші способи забезпечення виконання договірних зобов'язань у зовнішньоекономічній сфері.

Вплив оподаткування на ефективність зовнішньоекономічних відносин суб'єктів господарювання. Принципи митного регулювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Оподаткування експортних операцій. Застосування векселів при сплаті податкових платежів, при здійсненні експортно-імпорних операцій. Державне регулювання розподілу виручки від зовнішньоекономічної діяльності в іноземній валюті.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- Компенсації фінансових служб у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
- Регулювання розподілу виручки від зовнішньоекономічної діяльності в іноземній валюті.

- Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.
- Митне оформлення та оподаткування зовнішньоторговельних операцій.

студент повинен вміти:

- Укладати зовнішньоекономічні контракти
- Здійснювати розрахунки при реалізації зовнішньоекономічних контрактів
- Використовувати векселя як інструменту розрахунків в зовнішньоекономічних операціях

Тема 11. Фінансовий контролінг

Контролінг як система, орієнтована на перспективний розвиток підприємства. Сутність та необхідність фінансового контролінгу. Основні завдання та функції фінансового контролінгу. Контролінг в системі фінансових служб на підприємстві. Організація фінансового контролінгу. Взаємозв'язок контролінгу та управлінського обліку.

Стратегічне планування як одна з найважливіших функцій фінансового контролінгу. Формування стратегії розвитку, визначення стратегічних факторів успіху та горизонтів планування.

Інформаційне забезпечення та координація в системі функцій контролінгу. Зміст інформаційного менеджменту. Координація цілей, планів та системи забезпечення інформацією.

Бюджетування як форма оперативного планування. Зміст бюджетування, види бюджетів. Методи бюджетування потоків грошових коштів підприємства: традиційне бюджетування, нуль- базис бюджетування. Планування показників балансу, звіту про фінансові результати та руху грошових потоків. Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Фінансові прогнози результатів виконання бізнес-плану.

Контроль, внутрішній аудит та консалтинг та їх роль в управлінні фінансами підприємства. Необхідність та основні завдання внутрішнього аудиту на підприємстві. Внутрішній контроль як невід'ємна складова та передумова планування. Аналіз відхилень фактичних показників від планових.

Інструменти та методи контролінгу. Вартісний аналіз, портфельний аналіз, бенчмаркінг, ABC-аналіз, аналіз сильних та слабких місць, аналіз точки беззбитковості.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- Сутність, необхідність та основні завдання фінансового контролінгу.
- Стратегічний фінансовий контролінг.
- Оперативний фінансовий контролінг.
- Координація як центральна функція контролінгу
- Внутрішній аудит (ревізія) в системі функцій контролінгу.
- Система раннього попередження і реагування (СРПР).
- Методи контролінгу.
- Методи фінансового прогнозування.

студент повинен вміти:

- Використовувати методи фінансового контролінгу в управлінні підприємством
- Застосовувати бюджетування як форми фінансового контролінгу
- Проводити внутрішній аудит на підприємстві
- Вміти застосовувати систему раннього попередження і реагування

1. III. ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1 за темою 1

Мета – вивчення основ фінансової діяльності суб`єктів господарювання

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Капітал підприємства та його економічна сутність.
2. Зміст та основні завдання фінансової діяльності суб`єктів господарювання.
3. Фінансова діяльність у системі функціональних завдань фінансового менеджменту підприємства.
4. Організація фінансової діяльності підприємств.
5. Форми фінансування підприємств.
6. Критерії прийняття фінансових рішень.
7. Теоретичні джерела фінансової діяльності підприємств.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- приймати рішення щодо організації фінансової діяльності підприємства;
- оцінювати дохідність активів;
- визначати потребу підприємства в капіталі

Заняття № 2,3 за темою 2

Мета – вивчення особливостей фінансової діяльності суб`єктів господарювання різних організаційно - правових форм

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу.
2. Фінансова діяльність суб`єктів господарювання без створення юридичної особи.
3. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств.
4. Особливості фінансової діяльності товариств з обмеженою відповідальністю.
5. Особливості фінансової діяльності акціонерних товариств.

6. Особливості фінансової діяльності командитних і повних товариств.
7. Фінансова діяльність кооперативів.
8. Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.
9. Фінансова діяльність державних і казенних підприємств.
10. Фінансування спільної діяльності і підприємств на основі договорів кооперації.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- обґрунтовано приймати рішення про вибір правової форми організації бізнесу
-

Заняття № 4 за темою 3

Мета - розгляд зовнішніх джерел формування власного капіталу підприємств

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Власний капітал, його функції та складові.
2. Статутний капітал і корпоративні права підприємств.
3. Резервний капітал підприємства, його види та джерела формування.
4. Збільшення статутного капіталу підприємства.
5. Зменшення статутного капіталу підприємства.
6. Звіт про власний капітал.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- аналізувати звіт про власний капітал;
- аналізувати фактори, які впливають на ринковий курс акції;
- розраховувати емісійний дохід, ажю та дизажіо.

Заняття № 5 за темою 4

Мета – розгляд внутрішніх джерел фінансування підприємства

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Класифікація внутрішніх джерел фінансування підприємства.
2. Самофінансування підприємств.

3. Збільшення статутного капіталу без залучення додаткових внесків.
4. Забезпечення наступних витрат і платежів.
5. Чистий грошовий потік (Cash-flow).
6. Показники Cash-flow.
7. Звіт про рух грошових коштів.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- проводити розрахунки чистого грошового потоку підприємства;
- аналізувати звіт про рух грошових коштів.

Заняття № 6 за темою 5

Мета – вивчення цілей, завдань і типів дивідендної політики

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Зміст, значення та основні завдання дивідендної політики.
2. Теорії в галузі дивідендної політики.
3. Фактори дивідендної політики.
4. Порядок нарахування дивідендів.
5. Форми виплати дивідендів.
6. Інструменти дивідендної політики.
7. Методи нарахування дивідендів.
8. Оподаткування дивідендів.
9. Ефективність дивідендної політики.

Розв'язання задач.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- проводити оцінку ефективності дивідендної політики;
- розраховувати податок на дивіденди;
- нараховувати дивіденди.

Заняття № 7 за темою 6

Мета - вивчення фінансування підприємства за рахунок позичкового капіталу

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Позичковий капітал підприємства, його ознаки та складові.
2. Фінансові кредити.
3. Облігації підприємств.
4. Комерційні кредити.
5. Факторинг.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначати кредитоспроможність підприємства;
- проводити оцінку кредитного забезпечення;
- проводити порівняльну характеристику різних видів кредитного забезпечення;
- проводити порівняльну оцінку доцільності фінансування придбання основних фондів по лізингу

Заняття № 8 за темою 7

Мета – вивчення фінансових аспектів реорганізації підприємств

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Реорганізація як специфічний напрям фінансової діяльності підприємств.
2. Загальні умови реорганізації.
3. Укрупнення підприємств.
4. Реорганізації підприємства, спрямована на його розукрупнення.
5. Перетворення як особлива форма реорганізації підприємства.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- складати реорганізаційну угоду;
- складати реорганізаційний баланс;
- складати передавальний та роздільний баланси;

- проводити оцінку майна підприємств у разі реорганізації.

Заняття № 9 за темою 8

Мета – вивчення форм і методів здійснення спільних інвестицій

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Сутність і класифікація фінансових інвестицій підприємства.
2. Довгострокові фінансові інвестиції.
3. Поточні фінансові інвестиції.
4. Оцінка доцільності фінансових інвестицій.
5. Відображення вартості фінансових інвестицій у звітності.
6. Розв'язання задач.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- укладати договори про спільну діяльність підприємств;
- відкривати банківські рахунки для забезпечення фінансової діяльності без створення юридичної особи;
- визначати фінансові результати від здійснення спільної діяльності;
- проводити оцінку доцільності фінансових інвестицій

Заняття № 10 за темою 9,10

Мета – вивчення завдань, принципів і методів експертної оцінки підприємства, особливостей фінансової діяльності підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Необхідність, завдання і принципи експертної оцінки вартості підприємства.
2. Вартість капіталу підприємства.
3. Методичні підходи до оцінки вартості підприємства.

4. Практично робота з оцінки вартості підприємства.
5. Компенсації фінансових служб у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
6. Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.
7. Митне оформлення та оподаткування зовнішньоторговельних операцій.
8. Розв'язання задач.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- Розраховувати ефективність фінансових інвестицій
- Розраховувати і оцінювати ризик фінансових інвестицій
- Укладати зовнішньоекономічні контракти
- Здійснювати розрахунки при реалізації зовнішньоекономічних контрактів
- Використовувати векселя як інструменту розрахунків в зовнішньоекономічних операціях

Заняття № 11 за темою 11

Мета – вивчення цілей, методів і принципів фінансового контролінгу

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Сутність, необхідність та основні завдання фінансового контролінгу.
2. Методи контролінгу.
3. Методи фінансового прогнозування.
 1. Бюджетування як функція фінансового контролінгу
 2. Принципи бюджетування.
 3. Способи бюджетування.
 4. Система бюджетів на підприємстві.
 5. Визначення потреби підприємства в капіталі.
 6. Правила фінансування підприємств.
 7. Планування прибутків та збитків.

8. Планування ліквідності.
9. Планування показників балансу.
10. Прогноз руху грошових коштів.
11. Бюджетний контроль та аналіз відхилень.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- Використовувати методи фінансового контролінгу в управлінні підприємством
- Застосовувати бюджетування як форми фінансового контролінгу
- Проводити внутрішній аудит на підприємстві
- Вміти застосовувати систему раннього попередження і реагування

IV. ІНДИВІДУАЛЬНІ СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” **денної форми навчання** передбачено 50 годин, які витрачаються студентами на підготовку рефератів. Заслуховування та обговорення рефератів відбувається на практичних заняттях, що поширює знання студентів по окремим теоретичним та практичним заняттям. Крім того, об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

Теми рефератів курсу наведені в додатку А.

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” **заочної форми навчання** передбачено 115 годин. Об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

V. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Для контролю за засвоєнням матеріалу по навчальній дисципліні “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” **денної форми навчання** використовуються такі форми поточного контролю:

- підготування доповідей або рефератів по окремих розділах курсу, тематика яких визначається викладачем;
- виконання аудиторних контрольних робіт;
- рішення типових ситуацій та задач по основних темах курсу на практичних заняттях;
- поточний контроль за засвоєнням матеріалу в ході проведення практичних занять із студентами;

Навчальний процес по дисципліні завершується іспитом, на якому студенти показують отриманий рівень знань.

На протязі семестру заплановано проведення трьох обов'язкових контрольних точок и трьох додаткових контрольних точок. **Мета** проведення контрольних робіт – закріплення і оцінювання отриманих студентами теоретичних знань та вмінь розв'язання задач з дисципліни.

Завдання на кожну контрольну роботу знаходяться в додатку А навчально-методичного комплексу дисципліни.

Навчальним планом дисципліни для **заочної та післявузівської форми навчання** передбачена одна контрольна робота.

Контрольна робота охоплює теми лекційного матеріалу, а також матеріал, що вноситься на самостійне вивчення студентам. До контрольної роботи входять виконання наступних видів роботи:

- вивчення та опрацювання теоретичних питань по курсу;
- відповіді на тестові завдання;
- рішення практичних задач.

Основна **мета** виконання контрольних робіт – закріплення теоретичних знань та практичних навиків.

VI МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методика вивчення дисципліни „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” для **денної форми навчання за фахом “Фінанси”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольних робіт, самостійних робіт, тестових завдань, вирішенні комплексних ситуаційних задач.

На лекціях викладається основна частина теоретичного матеріалу, доповненого прикладами. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, повинні бути опановані на практичних заняттях в ході заслуховування докладів та рефератів.

Методика вивчення дисципліни для **заочної та післявузівської форми навчання за фахом “Фінанси”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольної роботи.

На лекціях викладається основні теми теоретичного матеріалу. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, виносяться на самостійне вивчення дисципліни.

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ «ФІНАНСИ» УСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Основи фінансової діяльності суб'єктів господарювання	7 (9)	2 (1)	2 (-)	3 (8)
Тема 2. Особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм	15 (10)	8 (2)	4 (1)	3 (7)
Тема 3. Формування власного капіталу підприємства	13 (12)	6 (1)	4 (1)	3 (10)
Модуль 1	5	-	2	3
Тема 4. Зовнішні джерела формування власного капіталу підприємств	11 (11)	6 (1)	2 (1)	3 (9)
Тема 5. Дивідендна політика підприємства	7 (12)	2 (1)	2 (1)	3 (10)
Тема 6. Фінансування підприємства за рахунок позичкового капіталу	7 (12)	2 (1)	2 (1)	3 (10)
Тема 7. Фінансові аспекти реорганізації підприємств	13 (11)	6 (1)	4 (1)	3 (9)
Модуль 2	5	-	2	3
Тема 8. Фінансові інвестиції підприємства	9 (10)	4 (1)	2 (1)	3 (8)
Тема 9. Оцінка вартості підприємства	9 (9)	4 (1)	2 (-)	3 (8)
Тема 10. Фінансова діяльність підприємств у сфері зовнішньоекономічних відносин	11 (9)	6 (1)	2 (-)	3 (8)
Тема 11. Фінансовий контролінг	10 (10)	5 (1)	2 (1)	3 (8)
Модуль 3	5	-	2	3
Підготовка рефератів	8	-	-	8
Підготовка до іспиту	15 (20)	-	-	15 (20)
Разом	135 (135)	51 (12)	34 (8)	50 (115)

*Примітка: в лапках наведена кількість годин для заочної форми навчання.

VII НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Перелік рекомендованої літератури:

1. Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність”.
2. Закон України „Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті”.
3. Закон України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30 червня 1999р. //Голос України від 30.07.1999.
4. Закон України „Про підприємства в Україні” від 27 березня 1991р.
5. Закон України „Про господарські товариства” від 19 вересня 1991р.
6. Закон України „Про цінні папери та фондову біржу” від 18 липня 1991р.
7. Закон України „Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991р.
8. Закон України „Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності”.
9. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
10. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1,2 – К. 1999.
11. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств.- К.:КНЕУ,2000.
12. Джеймс Ван Хорн. Основы управления финансами.-М.:Финансы и статистика,1996.
13. Методические указания к выполнению контрольных работ по дисциплине «Финансовая деятельность субъектов хозяйствования» для студентов специальности 7.050104 «Финансы» заочной формы обучения / Пилецкая С.Т., Киселева Е.А. – Краматорск: ДГМА, 2002. – 28 с.
14. Фінанси підприємств, третє видання: Підручник /За ред. Професора А.М.Поддєрьогіна – К.:КНЕУ,2000.

Розробники робочої навчальної програми з дисципліни “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання”:

Доцент, к.е.н. кафедри “Фінанси” С.Т. Пилецька

ДОДАТОК А

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Форми фінансування підприємств
2. Особливості фінансової діяльності АТ
3. Особливості фінансової діяльності ТОВ
4. Особливості фінансової діяльності товариств з обмеженою відповідальністю
5. Особливості фінансової діяльності командитних товариств
6. Особливості фінансової діяльності казенних товариств
7. Особливості фінансової діяльності кооперативів
8. Особливість фінансової діяльності кредитних спілок
9. Економічна сутність і призначення статутного капіталу
10. Економічна сутність, види і призначення статутного капіталу підприємств
11. Прості і привілейовані акції підприємств
12. Тезаврація прибутку як форма самофінансування підприємств
13. Грошові потоки підприємства
14. Оптимізація грошових потоків підприємства
15. Планування грошових потоків підприємства
16. Інструменти нарахування і форми виплати дивідендів
17. Оподаткування дивідендів
18. Основні форми кредитування підприємств
19. Перспективи впровадження лізингу на підприємствах України
20. Залуження коштів за допомогою емісії акцій
21. Сутність і перспективи використання факторингу на підприємствах
22. Реорганізація підприємств, спрямована на їх укрупнення
23. Реорганізація підприємств, спрямована на їх розукрупнення
24. Реальні та фінансові інвестиції

25. Особливості розрахунків підприємств в сфері зовнішньоекономічних відносин
26. Етапи ліквідації підприємств
27. Форми санації
28. Зовнішні та внутрішні джерела санації підприємств
29. Методи контролінгу
30. Бюджетування як функція фінансового контролінгу